

Hoe doe je dit?

Leerdoelen verhelderen

Voorafgaand aan het leren wordt er al gereflecteerd over waarom een leerling een bepaalde taak maakt en wat er juist van de leerling wordt verwacht. Van bij de start is de leerling op de hoogte van de criteria waarop hij straks beoordeeld zal worden. Het doel is duidelijk.

Welk gedrag laat de leerling zien?

- Doordat de leerling inzicht heeft in het uiteindelijk te behalen doel weet de leerling wat er van hem verwacht wordt. Dit biedt structuur bij zijn leerproces. Dat motiveert.
- De leerling is in staat om (al dan niet met hulp van de leerkracht) tussendoelen te stellen om het uiteindelijke doel te bereiken.
- De leerling vraagt zich af: Waar ga ik heen? Wat is mijn doel? Wat streef ik na?

De vraag die centraal staat bij feed up is: “Waar werkt de leerling naartoe?”.

Hierbij is het belangrijk dat er wordt nagedacht over: het verhelderen van de leerdoelen en het verhelderen van de verwachtingen t.a.v. de taak en het proces.

De volgende vragen kunnen helpen bij het verhelderen van het leerdoel:

Waarom moet de leerling deze opdracht maken?

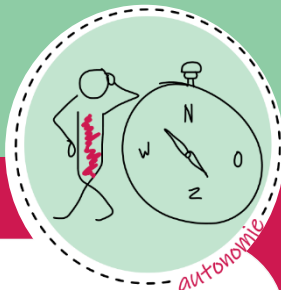
- Wat is het doel van de opdracht?
- Welke eindtermen/competenties worden beoogd?
- Wat levert het de leerling op?
- Op welke manier is de leerling betrokken bij het bepalen van de doelen? Door leerlingen te betrekken gaat er nog meer ingezet worden op de autonome motivatie van leerlingen (behoefte aan autonomie).
- Welke criteria zijn nodig om het doel succesvol te kunnen behalen?

De leerdoelen en bijhorende succescriteria worden best op een transparante manier mondeling en visuele manier gecommuniceerd. Ga ook na of de leerdoelen en criteria voor de leerlingen duidelijk zijn.

LEERDOELEN VERHELDEREN

WAAROM BELANGRIJK?

- Als de doelen duidelijk zijn, kan er doelgericht gewerkt en bijgestuurd worden (zie feedback, feed forward).
- Het biedt een houvast voor zowel de leerling als de leerkracht, wat inspeelt op de behoefte aan competentie. Als de leerling weet waar hij naartoe kan werken, gaat hij meer autonoom gemotiveerd zijn dan wanneer de verwachtingen onduidelijk zijn.
- Het delen van criteria voor succes, geeft meer richting aan het leerproces.
- Een duidelijk feed up, zorgt mee voor een gestructureerd werkklimaat.
- Door de leerlingen te betrekken speel je in op hun behoefte aan autonomie. Tevens heb je meer zicht op of de verwachtingen duidelijk zijn voor de leerlingen. Door er zelf mee over nadenken, zijn

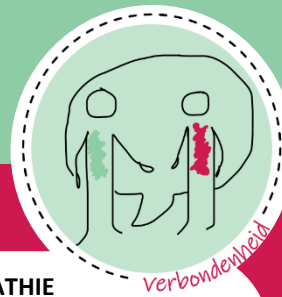
autonomie

PARTICIPATIE

- Betekenisvolle keuzes aanbieden in de inhoud van de activiteit en de manier waarop de activiteit wordt uitgevoerd.
- Inspraak geven in de leerdoelen.
- Mogelijkheden tot interactie voorzien en stimuleren waarbij leerlingen hun mening kunnen geven.

AFSTEMMING

- Betekenisvolle uitleg geven bij taken.
- Samen stilstaan bij de relevantie van afspraken en regels.
- Uitnodigend taalgebruik i.p.v. dwingend taalgebruik.

verbondenheid

INTERESSE & EMPATHIE

- Oog hebben voor het perspectief van de leerling.
- Erkennen van frustraties en weerstand en steun bieden.
- Actief naar elkaar luisteren.

COÖPERATIE

- Samenwerking tussen leerlingen stimuleren en ondersteunen.

VEILIGHEID

- Fouten-maken-magcultuur benadrukken.
- Individuele vooruitgang en inzet benadrukken.

competentie

DUIDELIJKHEID

- Een heldere structuur in lesopbouw, lesmateriaal, leerplatform voorzien.
- **Leerdoelen verhelderen (feedup).**
- Verwachtingen t.a.v. de taak verhelderen.
- Verwachtingen t.a.v. het proces verhelderen.
- Heldere instructies geven.
- Afspraken en regels duidelijk maken en consequent opvolgen.

BEGELEIDING

- Mate van instructie aanpassen.
- Variatie in hulpbronnen bieden.
- Variatie in leeractiviteiten en oefenkansen voorzien die inzicht geven op waar de leerling zich bevindt t.a.v. het doel.
- Feedback en feedforward geven die het leerproces stimuleert.
- Leerlingen activeren als leerbron voor elkaar.
- Leerlingen stimuleren om eigenaar te zijn van hun eigen leerproces.

LEERDOELEN VERHELDEREN

Motiverende praktijkvoorbeelden?

Duidelijkheid scheppen over de **doelen**.

Leerlingen binnen een taalles betrekken bij het formuleren van **succescriteria**.

Leerlingen laten nadenken over het **formuleren van vragen** binnen geschiedenis.

LEERDOELEN VERHELDEREN Duidelijke leerdoelen

7. MIJN WAPENSCHILD

Zelfevaluatie

Hier vind je de **doelstellingen** terug waar je rond zal werken binnen deze opdracht. Wanneer je klaar bent met deze opdracht, zou je deze doelstellingen bereikt moeten hebben. Geef **na het maken** van de opdrachten aan of je de doelstelling niet, deels, voldoende of goed beheerst. Je krijgt vervolgens ook **feedback** van je **leerkracht**.

Wat heb ik geleerd?

Opdracht 2: Mijn wapenschild	Leerling				Leerkracht			
	😞	😟	😐	😄	😞	😟	😐	😄
1. Je kan m.b.v. een schrijfkader specifieke kenmerken van jezelf verklaren.								
2. Je kan in interactie gaan met je medeleerlingen door je wapenschild mondeling toe te lichten en vragen te stellen/beantwoorden.								

😞 = Dit beheers ik niet, ik heb nog veel hulp nodig.

😟 = Dit beheers ik deels, maar ik kan nog wat hulp gebruiken.

😐 = Dit beheers ik voldoende. Ik kan het zelfstandig, zonder hulp.

😄 = Dit beheers ik goed, ik kan anderen ook helpen.

Feedback van de leerkracht:

Binnen het thema 'Samen sterker' voorziet de leraar PAV enkele grote opdrachten. Elke opdracht begint met een kort en bondig overzicht van de doelen. Op die manier is het voor de leerlingen duidelijk welke doelen na het maken van de oefening zouden moeten bereiken. De leraar koppelt aan dit overzicht ook een zelfevaluatie die de leerlingen na het maken van de oefening invullen. Ook de leraar geeft doelgericht feedback.

Bron: Briers, I. (2020). *Leerlingenbundel. Samen sterker*. Bachelorproef Bachelor opleiding leraar secundair onderwijs. Hogeschool PXL.

LEERDOELEN VERHELDEREN: Leerlingen in een taalvak betrekken bij succescriteria

Wil je leerlingen zicht laten krijgen op hun leerproces en wil je als leraar feedback kunnen geven, dan is het belangrijk om concrete, specifieke les- en leerdoelen te formuleren. Vergelijk de lesdoelen voor de les Engels:

- 1) Handboek p. 46-47 + opdrachten in werkboek p. 50 – 52.
- 2) Je stelt succescriteria op waaraan jouw 5-minuten presentatie moet voldoen.

Bij de eerste formulering komt het lesdoel niet uit de verf, maar is ook de functie en het nut van de leerstof niet duidelijk: wat moeten leerlingen kennen/kunnen, op welk cognitief niveau (weten, doen, snappen) en waarom? De tweede lesdoelstelling is veel concreter. In de les Engels wil de leraar zijn leerlingen inzicht geven in wat een presentatie in het Engels tot een goede presentatie maakt. Hij laat daarom drie filmfragmenten zien:

- een deel van de speech koning Filip voor de VN Veiligheidsraad.
- een deel van een fragment waar bondscoach Martinez uitlegt waarom hij voor een match van het WK voor een bepaalde opstelling van zijn elftal koos.
- een deel van een toespraak van Greta Thunberg tijdens de VN-klimaattop.

De leerlingen bekijken de drie fragmenten en schrijven eerst individueel op wat ze zo goed (en/of slecht) vinden aan de presentatie. In groepjes bespreken de leerlingen vervolgens wat ze belangrijk vinden bij het beoordelen van een presentatie.

Klassikaal stellen de leerlingen samen met de leraar een lijst succescriteria op. Op basis van de lijst met criteria beoordelen de leerlingen de drie presentaties. Leerlingen hebben zo zelf concrete beoordelingscriteria voor hun eigen presentaties opgesteld (eigenaarschap), in plaats van deze van de leraar gekregen (leerkrachtgestuurd). Bovendien hebben ze in overleg ook overeenstemming bereikt over wat de criteria inhouden, waardoor de leerlingen weten wat ze concreet inhouden.

Bron: Kennisplatform voor het onderwijs (2020). Formatief evalueren in de les? Hoe pak ik dat aan? Geraadpleegd op 8 juni 2020, via <https://wij-leren.nl/formatief-evalueren-feedup-feedback-feed-forward.php>

LEERDOELEN VERHELDEREN: Leerlingen laten nadenken over het formuleren van vragen binnen geschiedenis

Tijdens de les geschiedenis laat een leraar zijn leerlingen in groepjes eigen vragen ontwikkelen bij de leerstof die ze moeten beheersen voor een schriftelijke toets. De paragrafen worden verdeeld over de groepjes. Elk groepje probeert één vraag met bijbehoren antwoord te formuleren voor elk cognitief niveau van de taxonomie van Bloom: onthouden, begrijpen, toepassen, analyseren, evalueren en creëren.

Ter ondersteuning voorziet de leraar een schema met een beschrijving van elk niveau, de bijbehorende handelingswerkwoorden en vraagformulering. De leerlingen noteren de vragen op een papier dat de leraar voorziet en geven dit vervolgens aan de leraar. In de tweede helft van de les spelen ze een spel, waarbij de groepjes leerlingen de vragen zo snel en zo goed mogelijk beantwoorden. Na het spel bespreken de leerlingen onder begeleiding van de leraar niet alleen het goede antwoord, maar ook de formulering en de kwaliteit van de vraag.

Voor een goed gestelde onthoudvraag (Bloom – niveau 1) krijgt het groepje leerlingen dat de vraag heeft geformuleerd één punt, voor een begripvraag (Bloom – niveau 2) twee punten, een goede toepassingsvraag (Bloom – niveau 3) drie punten, enzovoort. Het groepje dat de vraag goed beantwoordt krijgt hetzelfde aantal punten.

Voorbeelden van vragen:

- onthouden: Wie was Osiris?
- begrijpen: Waarom hadden sommige Egyptische goden een dierenkop?
- analyseren: Welke god was voor het Egyptische volk het belangrijkste? Leg uit waarom.
- evalueren: Wat vind je van mummificeren?

Door zelf vragen te ontwikkelen, laten leerlingen zien wat ze denken dat ze moeten kennen en kunnen. Bovendien maakt het gebruik van de **taxonomie van Bloom** leerlingen bewust dat er verschillende typen vragen zijn.

Voorbeeld ondersteunend schema: <https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/uploads/2018/01/Blooms-Taxonomy-v1.pdf?lipi=urn%3Ali%3Apage%3Adetail%3Bq5wgDhdSQOek27t7gvVahg%3D%3D>

Bron: Kennisplatform voor het onderwijs (2020). Formatief evalueren in de les? Hoe pak ik dat aan? Geraadpleegd op 8 juni 2020, via <https://wii-leren.nl/formatief-evalueren-feedup-feedback-feed-forward.php>

LEERDOELEN VERHELDEREN

BRONNEN?

Briers, I. (2020). *Leerlingenbundel. Samen sterker*. Bachelorproef Bachelor opleiding leraar secundair onderwijs. Hogeschool PXL.

Brooks, C., Carroll, A., Gillies, R. M., & Hattie, J. (2019). A Matrix of Feedback for Learning. *Australian Journal of Teacher Education*, 44(4).
<http://dx.doi.org/10.14221/ajte.2018v44n4.2>

Kennisplatform voor het onderwijs (2020). *Formatief evalueren in de les? Hoe pak ik dat aan?* Geraadpleegd op 8 juni 2020, via <https://wij-leren.nl/formatief-evalueren-feedup-feedback-feed-forward.php>

Mitchell, D. (2015). *Wat écht werkt. 27 evidence based strategieën voor het onderwijs*. Huizen: Uitgeverij PICA.

Schoolmakers (2019). *e-course leren differentiëren*. Geraadpleegd op 20 maart 2020, via <https://www.schoolmakers.be/leren-differentieren/>

Thomas en Charles (). *Kindgesprekken*. Geraadpleegd op 2 februari 2020, via <https://www.thomasencharles.nl/kindgesprekken-feedback/>

Wij leren.nl *Formatief evalueren feed up feedback feed forward*. Geraadpleegd op 2 juni 2020, via <https://wij-leren.nl/formatief-evalueren-feedup-feedback-feed-forward.php>

Zien in de klas. *Inspiratieblad bewustwordingsvragen. Feed up, feedback, feed forward*. Geraadpleegd op 10 juni 2020, via <file:///C:/Users/20003166/Downloads/ZIEN-Downloads-VO-INSPIRATIEBLAD-FEEDBACK.pdf>